

การออกแบบโปรแกรมฝึกอบรมด้านการจัดการความขัดแย้ง
สำหรับสถาบันพระปกเกล้า
Training Program Design in Conflict Management
for King Prajadhipok's Institute

รศ. นิตยา เงินประเสริฐศรี*

บทคัดย่อ

บทความวิจัยเรื่องนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อออกแบบโปรแกรมฝึกอบรมด้านการจัดการความขัดแย้งสำหรับสถาบันพระปกเกล้า การเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วยการวิเคราะห์เอกสารและการวิจัยภาคสนาม กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้เข้าอบรมในหลักสูตรการจัดการความขัดแย้ง ซึ่งจัดโดยสถาบันพระปกเกล้า 21 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการความขัดแย้ง 10 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามเป็นเครื่องมือ การวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหาและสถิติเชิงพรรณนา หลักสูตรใหม่มีโครงสร้างประกอบด้วย 1) การวิเคราะห์ความขัดแย้ง 2) กลยุทธ์การจัดการความขัดแย้ง 3) กฎหมายกับความขัดแย้ง 4) การฝึกปฏิบัติ และ 5) การพัฒนาคุณสมบัติส่วนบุคคลสำหรับการจัดการความขัดแย้งโดยสันติวิธี

คำสำคัญ: การออกแบบโปรแกรมฝึกอบรมด้านการจัดการความขัดแย้ง

Abstract

This research paper aimed to design the training program for King Prajadhipok's Institute (KPI). Data collection included documentary and field survey. The samples were twenty-one trainees of conflict management curriculum provided by King Prajadhipok's Institute and ten conflict management experts. These samples were interviewed applying the interview forms and questionnaires. Content analysis and descriptive statistics were used for data analysis. The new structure of the curriculum proposed by this research were as follows: first, conflict analysis; second, conflict management strategies; third, law and conflict; fourth, practices in conflict management; and fifth, development of personal characteristics for peaceful conflict management.

Keywords: training program design in conflict management

* รองศาสตราจารย์ ประจำภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บทนำ

ในศตวรรษที่ 21 ความขัดแย้งได้กลายเป็นปรากฏการณ์ทางสังคม ซึ่งสังคมไทยในปัจจุบันเผชิญกับความขัดแย้งทั้งในระดับระหว่างประเทศ สังคม และองค์กร เป็นต้น สำนักสันติวิธีและธรรมาภิบาล สถาบันพระปกเกล้ามีหน้าที่และความรับผิดชอบในการศึกษา วิจัย จัดการศึกษาอบรมหลักสูตรประกาศนียบัตร สัมฤทธิ์บัตร และวุฒิปัตร ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการความขัดแย้งโดยสันติวิธี ได้จัดอบรมหลักสูตรประกาศนียบัตรแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการจัดการความขัดแย้งด้านนโยบายสาธารณะโดยสันติวิธีซึ่งในปี พ.ศ.2553 ได้เปิดอบรม จำนวน 6 รุ่นแล้ว เพื่อให้หลักสูตรนี้สามารถตอบสนองความต้องการของสังคมไทยในบริบทที่กำลังเปลี่ยนแปลงและตอบสนองความต้องการของผู้เข้าอบรม สำนักสันติวิธีและธรรมาภิบาล สถาบันพระปกเกล้าจึงได้ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมไทย และสอดคล้องกับความต้องการของผู้เข้าอบรม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อออกแบบโปรแกรมฝึกอบรมด้านการจัดการความขัดแย้งโดยสันติวิธี ให้แก่สถาบันพระปกเกล้า

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ได้โปรแกรมฝึกอบรมด้านการจัดการความขัดแย้งโดยสันติวิธีให้แก่สถาบันพระปกเกล้า

การทบทวนวรรณกรรม

การออกแบบโปรแกรมฝึกอบรมเป็นส่วนหนึ่งในโมเดลของระบบฝึกอบรม (model of training system) ซึ่งการพัฒนาโปรแกรมฝึกอบรมต้องเริ่มต้นจากการวิเคราะห์ความต้องการฝึกอบรม (Mathis and Jackson, 2002 : 79 – 82 ; Strewick, 2005 : 376) นอกจากนี้ Kapur (2002) ได้เสนอว่า การวิเคราะห์ความต้องการฝึกอบรมสามารถวิเคราะห์ได้ทั้งระดับองค์กรและระดับบุคคล

จากการวิเคราะห์ความต้องการฝึกอบรมจะนำไปสู่การออกแบบโปรแกรมฝึกอบรม ซึ่งประกอบด้วยวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม หลักสูตร วิธีการฝึกอบรม และการประเมินผล

ระเบียบวิธีการวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัยเป็นงานวิจัยเชิงผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปริมาณ

1. การวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบด้วยการวิจัยเชิงเอกสารและการวิจัยภาคสนาม

1.1 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการความขัดแย้ง จำนวน 10 คน ซึ่งเป็น

ผู้บริหารและวิทยาการฝึกอบรมในหลักสูตรฝึกอบรมของสถาบันพระปกเกล้า

1.2 เครื่องมือ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์

1.3 การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (content analysis)

2. การวิจัยเชิงปริมาณ

2.1 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้เข้าอบรมในหลักสูตรการจัดการความขัดแย้งที่จัดโดยสถาบันพระปกเกล้า รุ่นที่ 6 จำนวน 21 คน ซึ่งกลุ่มตัวอย่างนี้มีประสบการณ์เกี่ยวกับการจัดการความขัดแย้ง สามารถเป็นตัวแทนที่จะสะท้อนความต้องการฝึกอบรมในหลักสูตรใหม่ของสถาบันพระปกเกล้า

2.2 เครื่องมือ ได้แก่ แบบสอบถาม

2.3 การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้สถิติเชิงพรรณนา

2.4 การแปลความหมายของคะแนนในแบบสอบถาม

ต้องการในระดับมาก ค่าเฉลี่ย = 3.67 - 5.00

ต้องการในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย = 2.34 - 3.66

ต้องการในระดับน้อย ค่าเฉลี่ย = 1.00 - 2.33

กรอบแนวคิดของการวิจัย

การออกแบบโปรแกรมฝึกอบรมให้แก่สถาบันพระปกเกล้าพัฒนาขึ้นมาจากแหล่งข้อมูลดังต่อไปนี้ 1) ทิศทางของหลักสูตรสาขาการจัดการความขัดแย้งในต่างประเทศและในไทย 2) หลักสูตรประกาศนียบัตรแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการจัดการความขัดแย้งด้านนโยบายสาธารณะโดยสันติวิธี 3) ความคิดเห็นของผู้เข้าอบรมในหลักสูตรประกาศนียบัตรแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการจัดการความขัดแย้งด้านนโยบายสาธารณะโดยสันติวิธีของสถาบันพระปกเกล้า จำนวน 21 คน ที่มีต่อหัวข้อวิชาการพัฒนาหลักสูตรใหม่ (ตารางที่ 1) และ 4) ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการความขัดแย้ง จำนวน 10 คน กรอบแนวคิดของการวิจัยดังแสดงในภาพที่ 1

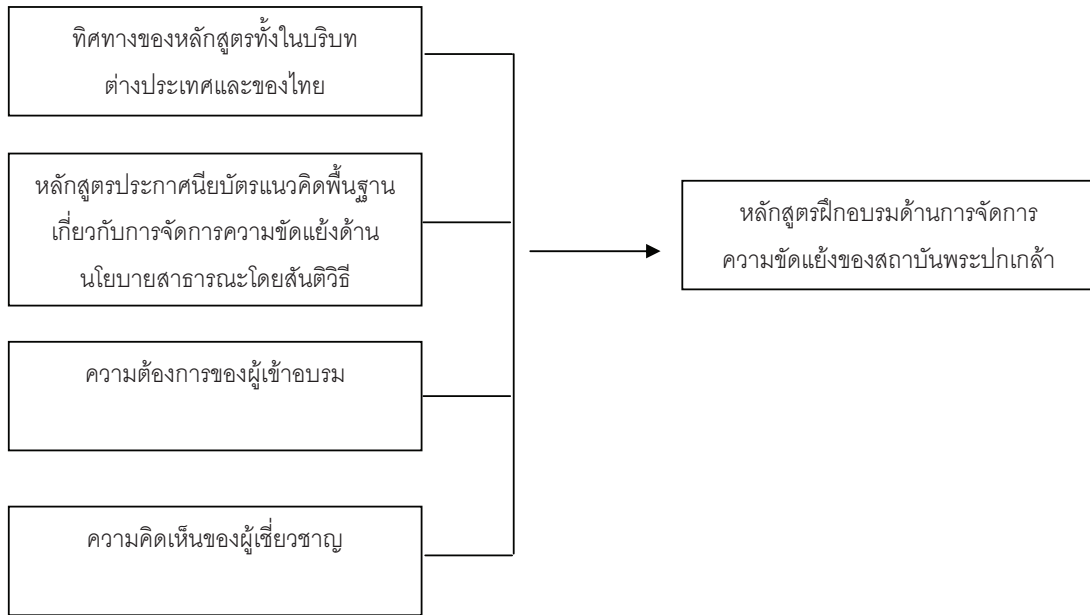
ทิศทางของหลักสูตรสาขาการจัดการความขัดแย้ง

1. บทวิเคราะห์ทิศทางของหลักสูตรสาขาการจัดการความขัดแย้งในต่างประเทศ

ข้อค้นพบที่ได้จากการวิเคราะห์เชิงเอกสาร มีดังนี้ (ดูรายละเอียดจากภาคผนวก)

1.1 กลุ่มประเทศที่เปิดสอนในหลักสูตร ได้แก่ สาธารณรัฐเยอรมัน สหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย แคนาดา ออสเตรเลีย เป็นต้น โดยเฉพาะสถาบันการศึกษาในสหรัฐอเมริกาหลายแห่งได้ให้ความสนใจในสาขาการจัดการความขัดแย้ง

1.2 ระดับการเรียนการสอน ส่วนใหญ่เปิดการเรียนการสอนในระดับปริญญาโท เช่น John Hopkins University, Royal Roads University, University of Queensland เป็นต้น อนึ่งการเรียนการสอนอยู่ในรูปของการศึกษาเพื่อรับปริญญามากกว่าการเรียนการสอนในรูปของการฝึกอบรม

ภาพที่ 1 แนวทางของการออกแบบโปรแกรมฝึกอบรม

1.3 ชื่อของหลักสูตร ใช้ชื่อที่หลากหลาย เช่น Conflict Management, Conflict Resolution, Peace Study และ Mediation เป็นต้น ซึ่งชื่อของหลักสูตรเป็นเครื่องบ่งบอกถึงแนวคิดในการเผชิญกับความขัดแย้งที่แตกต่างกันไปตามทฤษฎีพื้นฐานด้านความขัดแย้งของแต่ละสถาบันการศึกษา สถาบันการศึกษาส่วนใหญ่ที่รวบรวมข้อมูลได้มักนิยมใช้ชื่อหลักสูตร “Conflict Management” ซึ่งเป็นแนวคิดเผชิญกับความขัดแย้งโดยเน้นเรื่องการบริหารจัดการ สำหรับชื่อหลักสูตร “Conflict Resolution” มีปรากฏใช้ในบางสถาบันการศึกษา เช่น University of Queensland, California State University เป็นต้น หลักสูตรนี้เน้นการแก้ไขความขัดแย้งให้หมดไป อนึ่งเป็นที่น่าสังเกตว่า “การเปลี่ยนแปลงความขัดแย้ง (Conflict Transformation) ซึ่งเป็นแนวคิดล่าสุดพัฒนามาจาก Conflict Resolution โดยมุ่งเน้นบริบทความสัมพันธ์ที่ไม่เป็นธรรมระหว่างกันนั้น ยังไม่พัฒนามาเป็นชื่อของหลักสูตร

1.4 จุดเน้นของหลักสูตร ในแต่ละสถาบันการศึกษาได้พัฒนาหลักสูตรโดยมีจุดเน้นที่หลากหลาย เช่น 1) Intercultural Conflict Management, 2) International Conflict Management, 3) Mediation and Conflict Resolution, 4) Peace Study, 5) Workplace Alternative Dispute Resolution and Conflict Management และ 6) School Conflict Management เป็นต้น

1.5 รูปแบบของการเรียนการสอน สถาบันการศึกษาทั้งหมดได้ออกแบบหลักสูตรมุ่งแนวคิด ทฤษฎีและทักษะ (ฝึกปฏิบัติ)

1.6 รายวิชาที่เปิดสอน สถาบันการศึกษาต่างประเทศเปิดสอนในวิชาต่อไปนี้ 1) การวิเคราะห์ความขัดแย้ง 2) กลยุทธ์ของการจัดการความขัดแย้ง 3) กฎหมายกับความขัดแย้ง 4) การติดต่อสื่อสารกับความขัดแย้ง 5) การเจรจาต่อรองและการไกล่เกลี่ยโดยคนกลาง และ 6) ความขัดแย้งในระดับ/ประเด็น

ต่าง ๆ เช่น ความขัดแย้งในครอบครัว สถานที่ทำงาน สังคม/ชุมชน และในระดับเวทีโลก ความขัดแย้งทางการเมือง เชื้อชาติ และทรัพยากรธรรมชาติ เป็นต้น

จากรายวิชาที่เปิดสอนสะท้อนให้เห็นถึงประเด็นต่อไปนี้ 1) การให้น้ำหนักกับกระบวนการเมื่อเผชิญกับความขัดแย้ง ดังจะเห็นได้จากรายวิชาที่เกี่ยวข้อง เช่น การเจรจาต่อรองและการไกล่เกลี่ยโดยคนกลาง 2) การเชื่อมโยงกับสาขานิติศาสตร์ เช่น มีวิชาการระงับข้อพิพาททางเลือก (alternative dispute resolution) และ 3) การเชื่อมโยงกับบริบทของความขัดแย้ง เช่น ความขัดแย้งในครอบครัว สถานที่ทำงาน สังคม/ชุมชน และเวทีโลก

2. บทวิเคราะห์ทิศทางของหลักสูตรสาขาการจัดการความขัดแย้งในไทย

ข้อค้นพบที่ได้จากการวิเคราะห์เชิงเอกสาร มีดังนี้ (ดูรายละเอียดจากภาคผนวก)

2.1 สถาบันการศึกษาที่เปิดสอน ประกอบด้วยสถาบันการศึกษาทั้งสถาบันการศึกษาของรัฐและเอกชน รวมทั้งองค์กรนิติบุคคลในกำกับของประธานรัฐสภา (สถาบันพระปกเกล้า)

2.2 ระดับการเรียนการสอน เปิดสอนทั้งระดับปริญญาเอก ปริญญาโท และระดับประกาศนียบัตร (การฝึกอบรม) แต่ส่วนใหญ่เป็นหลักสูตรปริญญาโท นอกจากนี้มีการเรียนการสอนในรูปของการฝึกอบรม

2.3 ชื่อของหลักสูตร ประกอบด้วยคำสำคัญ ๆ ได้แก่ การจัดการความขัดแย้ง สันติภาพศึกษา เป็นต้น

2.4 จุดเน้นของหลักสูตร มุ่งในเรื่องการจัดการความขัดแย้งในภาพรวม ยกเว้นหลักสูตรของสถาบันพระปกเกล้ามุ่งจัดการความขัดแย้งด้านนโยบายสาธารณะ

2.5 รูปแบบของการเรียนการสอน มุ่งเน้นทฤษฎีและทักษะในการจัดการความขัดแย้ง

2.6 รายวิชาที่เปิดสอน มีรายวิชาที่สำคัญแบ่งเป็น 1) การวิเคราะห์ความขัดแย้ง 2) กลยุทธ์ของการจัดการความขัดแย้ง 3) ความขัดแย้งตามบริบทต่าง ๆ และ 4) เครื่องมือที่นำมาใช้ เช่น กฎหมาย การติดต่อสื่อสาร จิตวิทยา เป็นต้น

3. ภาพรวมของทิศทางของหลักสูตร

หัวข้อนี้เป็นการสังเคราะห์เพื่อฉายให้เห็นภาพรวมของทิศทางของหลักสูตรสาขาการจัดการความขัดแย้งในบริบทต่างประเทศและของไทย

1. สถาบันการศึกษาที่เปิดสอน ในบริบทต่างประเทศและไทยส่วนใหญ่เปิดสอนโดยสถาบันการศึกษา(มหาวิทยาลัย)ซึ่งสถาบันการศึกษาในต่างประเทศมีจำนวนสถาบันการศึกษาที่เปิดสอนมากกว่าสถาบันการศึกษาของไทย นับตั้งแต่ปี 2547 เป็นต้นมา เมื่อสังคมไทยได้เผชิญกับความขัดแย้งต่าง ๆ ปรากฏการณ์ทางสังคมที่เกิดขึ้นได้กระตุ้นให้สถาบันการศึกษาได้เข้ามามีบทบาทเพิ่มขึ้น

2. ระดับการเรียนการสอน ทั้งในบริบทต่างประเทศและของไทย มุ่งสอนในระดับปริญญาโท

3. ชื่อของหลักสูตร ชื่อของหลักสูตรทั้งในบริบทต่างประเทศและของไทยมีชื่อคล้าย ๆ กัน แต่ในกรณีของไทยนิยมตั้งชื่อกว้าง ๆ เช่น หลักสูตรการจัดการความขัดแย้ง ของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ หลักสูตรสันติภาพ ของมหาวิทยาลัยพายัพ เป็นต้น อย่างไรก็ตามชื่อหลักสูตรทั้งในบริบทต่างประเทศ

และของไทยนิยมใช้คำว่า การจัดการความขัดแย้ง (Conflict Management) ซึ่งชื่อของหลักสูตรจะเป็นตัวกำหนดรายวิชาที่เปิดสอนโดยมุ่งเน้นในเรื่องการบริหารจัดการเกี่ยวกับความขัดแย้ง

4. จุดเน้นของหลักสูตร ในบริบทต่างประเทศหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมาจะมีจุดเน้นที่หลากหลาย ในขณะที่บริบทของไทยจะเปิดสอนเป็นหลักสูตรกว้าง ๆ สอดคล้องกับชื่อของหลักสูตร

อนึ่งหลักสูตรฝึกอบรมของสถาบันพระปกเกล้ามีจุดเน้นด้านนโยบายสาธารณะไม่ปรากฏว่ามีการเรียนการสอนในต่างประเทศ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนโยบายสาธารณะในบริบทต่างประเทศผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงของประชาชน ซึ่งกลไกนี้ช่วยป้องกันความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นได้

5. รูปแบบการเรียนการสอน ทั้งบริบทต่างประเทศและไทยต่างมุ่งผสมผสานแนวคิดและทักษะเกี่ยวกับการจัดการความขัดแย้ง

6. รายวิชาที่เปิดสอน ทั้งบริบทต่างประเทศและไทยต่างมีรายวิชาที่เปิดสอนคล้ายคลึงกันอาจเป็นเพราะสถาบันการศึกษาของไทยได้ใช้โปรแกรมหลักสูตรของต่างประเทศเป็นกรอบของการพัฒนาหลักสูตร

หลักสูตรประกาศนียบัตรแนวคิดพื้นฐาน เกี่ยวกับการจัดการความขัดแย้งด้านนโยบายสาธารณะโดยสันติวิธี

ในหัวข้อนี้เป็นการนำเสนอรายละเอียดของหลักสูตรที่มีอยู่เดิมของสถาบันพระปกเกล้า โดยใช้ชื่อของหลักสูตรว่า “หลักสูตรประกาศนียบัตรแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการจัดการความขัดแย้งด้านนโยบายสาธารณะโดยสันติวิธี” ซึ่งมีวัตถุประสงค์ของหลักสูตรเน้นไปที่**ความรู้ความเข้าใจและเจตคติ**ในประเด็นต่อไปนี้

1. ความหมายและความสำคัญของการจัดการความขัดแย้งโดยสันติวิธีในเรื่องนโยบายสาธารณะ
2. การส่งเสริมการจัดการความขัดแย้งโดยสันติวิธีในเรื่องนโยบายสาธารณะและสามารถกำหนดปัจจัยเงื่อนไขแห่งความสำเร็จที่จำเป็นสำหรับสันติวิธีในบริบทของสังคมไทย

3. การส่งเสริมประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม

4. การพัฒนาคุณสมบัติส่วนบุคคลในการส่งเสริมการจัดการความขัดแย้งโดยสันติวิธี

จากวัตถุประสงค์ดังกล่าว รายละเอียดของวิชาแบ่งเป็น 5 วิชา คือ

1. ความหมายและความสำคัญของการจัดการความขัดแย้ง

2. ความเข้าใจเบื้องต้นเกี่ยวกับสันติวิธีและธรรมชาติของความขัดแย้งในสังคมไทย

3. การส่งเสริมประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม

4. กระบวนการตัดสินใจแบบมีส่วนร่วม

5. การพัฒนาคุณสมบัติส่วนบุคคลสำหรับการจัดการความขัดแย้งโดยสันติวิธี

ข้อที่น่าสังเกตของหลักสูตรนี้คือ เป็นหลักสูตรที่มีวัตถุประสงค์เน้น**ความรู้ความเข้าใจและเจตคติ** จึงทำให้หลักสูตรนี้มุ่งนำเสนอแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการจัดการความขัดแย้งด้านนโยบายสาธารณะโดยสันติวิธี ซึ่งสอดคล้องกับชื่อของหลักสูตร หลักสูตรนี้จึงเหมาะสมกับผู้ที่ยังขาดความรู้ในเรื่องการจัดการความ

ขัดแย้ง และต้องการเพิ่มพูนความรู้ในเรื่องนี้

นอกจากนี้ วัตถุประสงค์ข้อหนึ่งของหลักสูตร คือ การส่งเสริมประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมได้พัฒนาเป็น 2 หัวข้อวิชาของหลักสูตร คือ 1) ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม และ 2) กระบวนการตัดสินใจแบบมีส่วนร่วม ซึ่ง 2 หัวข้อนี้ไม่ค่อยสอดคล้องกับชื่อของหลักสูตรเท่าใดนัก ผู้บริหารของโครงการฝึกอบรมยอมรับว่าในบางหัวข้อวิชายังไม่สอดคล้อง เพราะยึดที่ตัววิทยากรเป็นหลัก

จากการตรวจสอบข้อมูลพื้นฐานของผู้เข้าอบรมต่างมาจากภาครัฐและภาคเอกชน ตั้งแต่รุ่นที่ 1 - 6 พบว่า เป็นผู้บริหารระดับกลางทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการจัดการความขัดแย้ง และข้อมูลจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างทั้งผู้เข้าอบรม ผู้บริหารในโครงการฝึกอบรม ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการความขัดแย้ง ต่างเสนอให้มุ่งไปที่ทักษะการจัดการความขัดแย้ง ดังนั้น วัตถุประสงค์ของหลักสูตรจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนขยายให้ผู้เข้าอบรมได้รับความรู้และทักษะ

ความต้องการของผู้เข้าอบรมที่มีต่อหัวข้อวิชาในการพัฒนาหลักสูตรใหม่

ผู้เข้าอบรมพิจารณาเห็นว่าหัวข้อวิชาต่อไปนี้ควรอยู่ในหลักสูตร (ตารางที่ 1)

1. การวิเคราะห์ความขัดแย้ง ผู้อบรมต้องการมาก ($\mu = 4.47$)
2. กลยุทธ์การจัดการความขัดแย้ง ผู้อบรมต้องการมาก ($\mu = 4.61$)
3. การจัดการความขัดแย้ง (กรณีศึกษา) ผู้อบรมต้องการมาก ($\mu = 4.61$)

ตารางที่ 1 ระดับความต้องการที่มีต่อหัวข้อวิชาในการพัฒนาหลักสูตรใหม่

หัวข้อวิชา	ระดับความต้องการ					μ	σ	ระดับความต้องการ
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
1. การวิเคราะห์ความขัดแย้ง	11 (52.4)	9 (42.9)	1 (4.8)	0 (0.0)	0 (0.0)	4.47	0.60	มาก
2. การจัดการความขัดแย้ง (นำเสนอกลยุทธ์ต่างๆ)	14 (66.7)	6 (28.6)	1 (4.8)	0 (0.0)	0 (0.0)	4.61	0.58	มาก
3. การจัดการความขัดแย้ง (กรณีศึกษา)	14 (66.7)	6 (28.6)	1 (4.8)	0 (0.0)	0 (0.0)	4.61	0.58	มาก
4. การฝึกปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการความขัดแย้ง	12 (57.1)	7 (33.3)	2 (9.5)	0 (0.0)	0 (0.0)	4.47	0.67	มาก
5. การพัฒนาคุณสมบัติส่วนบุคคล สำหรับการจัดการความขัดแย้ง โดยสันติวิธี	10 (47.6)	9 (42.9)	2 (9.5)	0 (0.0)	0 (0.0)	4.38	0.66	มาก
รวม						4.51	0.56	มาก

(N = 21)

4. การฝึกปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการความขัดแย้ง ผู้อบรมต้องการมาก ($\mu = 4.47$)

5. การพัฒนาคุณสมบัติส่วนบุคคลสำหรับการจัดการความขัดแย้งโดยสันติวิธี ผู้อบรมต้องการมาก ($\mu = 4.38$)

ข้อมูลในตารางที่ 1 สะท้อนให้เห็นว่า ผู้เข้าอบรมต้องการมีความรู้มากที่สุดในเรื่องกลยุทธ์ของการจัดการความขัดแย้ง และการจัดการความขัดแย้งในรูปของกรณีศึกษา ทั้งนี้เพราะผู้เข้าอบรมทั้งหมดเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการความขัดแย้งต้องการเห็นภาพรวมทั้งหมดของกลยุทธ์การจัดการความขัดแย้ง เพื่อจะได้เลือกใช้กลยุทธ์ต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ ซึ่งในหลักสูตรที่มีอยู่เดิม (แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการจัดการความขัดแย้งด้านนโยบายสาธารณะโดยสันติวิธี) ยังไม่ได้ฝึกอบรมในเรื่องกลยุทธ์การจัดการความขัดแย้ง

นอกจากนี้ ผู้เข้าอบรมต้องการฝึกอบรมในรูปของกรณีศึกษา เพราะต้องการฝึกปฏิบัติจริง เพื่อเกิดทักษะในการจัดการความขัดแย้ง

ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการความขัดแย้ง

ผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่เห็นว่าการฝึกอบรมควรเน้นการฝึกปฏิบัติให้มากขึ้น ในรูปของกรณีศึกษา นอกจากนี้ผู้เชี่ยวชาญได้เสนอหัวข้อวิชาที่ควรมีอยู่ในหลักสูตรได้แก่ 1) การวิเคราะห์ความขัดแย้ง ประกอบด้วยวิชา ความคิดเชิงวิเคราะห์ (Analytical Thinking) การวิเคราะห์เชิงระบบ (System Analysis) ทักษะเชิงแนวคิด (Concept Skill) 2) กฎหมายกับความขัดแย้ง และ 3) ทฤษฎีเกม (Game Theory)

การออกแบบโปรแกรมฝึกอบรมสำหรับสถาบันพระปกเกล้า

การออกแบบโปรแกรมฝึกอบรมสำหรับสถาบันพระปกเกล้าได้มีการเปลี่ยนแปลงจากโปรแกรมฝึกอบรมที่ใช้อยู่เดิมดังนี้

1. การเปลี่ยนแปลงชื่อของหลักสูตร ได้ขยายชื่อให้กว้างขึ้นเพื่อให้เหมาะสมกับผู้เข้าอบรม ซึ่งมาจากหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน โดยเปลี่ยนจาก “หลักสูตรประกาศนียบัตรแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการจัดการความขัดแย้งด้านนโยบายสาธารณะโดยสันติวิธี” เป็น “การจัดการความขัดแย้งโดยสันติวิธี”

2. วัตถุประสงค์ของหลักสูตร เปลี่ยนจากวัตถุประสงค์เน้นที่ความรู้ความเข้าใจเจตคติเกี่ยวกับความขัดแย้งด้านนโยบายสาธารณะ เป็น วัตถุประสงค์ให้ผู้เข้าอบรมได้รับความรู้และทักษะเกี่ยวกับการจัดการความขัดแย้งโดยสันติวิธี

3. โครงสร้างของหลักสูตร เปลี่ยนจาก 5 วิชา ได้แก่ 1) ความหมายและความสำคัญของการจัดการความขัดแย้ง 2) ความเข้าใจเบื้องต้นเกี่ยวกับสันติวิธีและธรรมชาติของความขัดแย้งในสังคมไทย 3) ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม 4) กระบวนการตัดสินใจแบบมีส่วนร่วม และ 5) การพัฒนาคุณสมบัติส่วนบุคคลสำหรับการจัดการความขัดแย้งโดยสันติวิธี เป็นโครงสร้างใหม่ที่มีรายวิชาดังนี้ 1) การวิเคราะห์ความขัดแย้ง 2) กฎหมายกับความขัดแย้ง 3) กลยุทธ์ของการจัดการความขัดแย้ง 4) การฝึกปฏิบัติเกี่ยว

กับการจัดการความขัดแย้ง และ 5) การพัฒนาคุณสมบัติส่วนบุคคลสำหรับการจัดการความขัดแย้งโดยสันติวิธี

4. เนื้อหาของหลักสูตร จากโครงสร้างของหลักสูตรที่มีอยู่เดิมประกอบด้วยรายวิชาต่าง ๆ ได้พัฒนาเป็นรายวิชาใหม่ที่สอดคล้องกับโครงสร้างของหลักสูตรใหม่ และวัตถุประสงค์ใหม่ของโปรแกรมฝึกอบรม

5. กระบวนการเรียนการสอน เปลี่ยนจากการบรรยายและศึกษาดูงาน เป็นแนวคิดและฝึกปฏิบัติ

6. การวัดและประเมินผล เปลี่ยนเป็นใช้วิธีการวัดและประเมินผลที่หลากหลาย สำหรับการออกแบบโปรแกรมฝึกอบรมใหม่พัฒนาขึ้นมาจาก

1. การวิเคราะห์เชิงเอกสาร จากการวิเคราะห์หลักสูตรเก่าที่ใช้อยู่และวิเคราะห์ทิศทางของหลักสูตรทั้งในบริบทต่างประเทศและของไทย

2. การวิจัยภาคสนาม ใช้แบบสอบถามเพื่อถามความต้องการของผู้เข้าอบรมต่อหลักสูตรใหม่ และใช้แบบสัมภาษณ์เพื่อให้ได้ข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการความขัดแย้งรวมทั้งผู้บริหารของหลักสูตรด้วย

รายละเอียดของโปรแกรมฝึกอบรมใหม่มีดังนี้

1. ชื่อหลักสูตร การจัดการความขัดแย้งโดยสันติวิธี

2. วัตถุประสงค์ของหลักสูตร เพื่อให้ผู้เข้าอบรมได้รับความรู้และทักษะเกี่ยวกับการจัดการความขัดแย้งโดยสันติวิธี

3. โครงสร้างของหลักสูตร โครงสร้างของหลักสูตรประกอบด้วย 5 Modules 1) การวิเคราะห์ความขัดแย้ง 2) กฎหมายกับความขัดแย้ง 3) กลยุทธ์ของการจัดการความขัดแย้ง 4) การฝึกปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการความขัดแย้ง และ 5) การพัฒนาคุณสมบัติส่วนบุคคลสำหรับการจัดการความขัดแย้งโดยสันติวิธี

4. เนื้อหาของหลักสูตร 1) **การวิเคราะห์ความขัดแย้ง** ประกอบด้วยวิชาต่อไปนี้ 1.1 ความคิดเชิงวิเคราะห์ 1.2 การวิเคราะห์เชิงระบบ 1.3 ทักษะเชิงแนวคิด 1.4 การวิเคราะห์ความขัดแย้ง 2) **กฎหมายกับความขัดแย้ง** ประกอบด้วย กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความขัดแย้ง 3) **กลยุทธ์ของการจัดการความขัดแย้ง** ประกอบด้วยวิชาต่อไปนี้ 3.1 การมีส่วนร่วม 3.2 การเจรจาต่อรอง 3.3 การเจรจาไกล่เกลี่ยโดยคนกลาง 3.4 อนุญาโตตุลาการ 3.5 การแก้ไขปัญหา 3.6 การสร้างสันติภาพ 4) **การฝึกปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการความขัดแย้ง** ประกอบด้วย กรณีศึกษา และ 5) **การพัฒนาคุณสมบัติส่วนบุคคลสำหรับการจัดการความขัดแย้งโดยสันติวิธี** ประกอบด้วยวิชาต่อไปนี้ 5.1 บุคลิกภาพกับความขัดแย้ง 5.2 อารมณ์กับความขัดแย้ง 5.3 การรับรู้กับความขัดแย้ง 5.4 คุณสมบัติส่วนบุคคลที่สอดคล้องกับการจัดการความขัดแย้งโดยสันติวิธี

5. กระบวนการเรียนการสอน 1) เน้นแนวคิดและการฝึกปฏิบัติ และ 2) สอนเป็น Modules

6. การวัดและประเมินผล การวัดและประเมินผลใช้วิธีการที่หลากหลายได้แก่ 1) การทำรายงานกลุ่ม 2) การวิเคราะห์กรณีศึกษาจากการดูงาน 3) การสอบ 4) การเข้าชั้นเรียน และ 5) การฝึกปฏิบัติ

บทสรุป

ในงานวิจัยนี้ขอเสนอโครงสร้างหลักสูตรใหม่ เกี่ยวกับการจัดการความขัดแย้งของสถาบันพระปกเกล้า ประกอบด้วย โครงสร้างของหลักสูตร ได้แก่ 1) การวิเคราะห์ความขัดแย้ง 2) กลยุทธ์การจัดการความขัดแย้ง 3) กฎหมายกับความขัดแย้ง 4) การฝึกปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการความขัดแย้ง และ 5) การพัฒนาคุณสมบัติส่วนบุคคลสำหรับการจัดการความขัดแย้งโดยสันติวิธี

บรรณานุกรม

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (Online)

หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาการจัดการความขัดแย้ง

www.apcm.soc.ku.ac.th, January 6, 2010

มหาวิทยาลัยขอนแก่น (Online)

หลักสูตรฝึกอบรมการเจรจาต่อรองและการจัดการความขัดแย้งในองค์กร

<http://home.kku.ac.th/uac/newuac1.html#>, January 6, 2010

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ (Online)

หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาการจัดการความขัดแย้งแบบบูรณาการ

http://grad.vru.ac.th/about/edu_m.html, January 6, 2010

มหาวิทยาลัยศรีปทุม (Online)

หลักสูตรการจัดการมหาบัณฑิต

<http://graduate.spu.ac.th/mm/content/0/1842.php>, January 6, 2010

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (Online)

หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาความขัดแย้งและสันติศึกษา

http://www.hatyai.psu.ac.th/index.php?option=com_content&task=view&id=2207&Itemid=0, January 6, 2010

สถาบันศาสนา วัฒนธรรมและสันติภาพ มหาวิทยาลัยพายัพ (Online)

PH.D. PROGRAM IN PEACEBUILDING

http://isrc.payap.ac.th/index.php?option=com_content&view=article&id=25&Itemid=21&lang=th, January 6, 2010

สำนักสันติวิธีและธรรมาภิบาล สถาบันพระปกเกล้า (Online)

**หลักสูตรประกาศนียบัตรแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการจัดการความขัดแย้งด้านนโยบายสาธารณะ
โดยสันติวิธี**

<http://www.kpi.ac.th>, January 6, 2010

Alice Salomon Hochschule Berlin University of Applied Sciences (Online)

Master Degree in Intercultural Conflict Management

<http://www.ash-berlin.eu/icm/index/php?id=41>, January 6, 2010

California State University, Long Beach (Online)

Graduate Center for Public Policy and Administration

<http://www.csulb.edu/divisions/aa/catalog/2009-2010/chhs/ppa/>, January 6, 2010

Champlain College (Online)

Graduate Programs in Mediation & Applied Conflict Studies

<http://extra.champlain.edu/master/msm/courses.php>, January 6, 2010

Cornell University (Online)

Certificate Degree in Workplace Alternative Dispute Resolution and Conflict Management

<http://ilr.cornell.edu/conflictRes/training/workplaceDr/certificate.html>, January 6, 2010

Fresno Pacific University (Online)

Peacemaking and Conflict Studies (PACS) Program

<http://www.fresno.edu/peacemaking/>, January 6, 2010

Kapur, S.2002. **Becoming an Effective Facilitator**. New Delhi : Infinity Books.

Kennesaw State University (Online)

Master of Science in Conflict Management (M.S.C.M)

<http://www.kennesaw.edu/pols/mscm/prospective/courses.html>, January 6, 2010

Mathis, R.L. and J.H.Jackson.2002. **Human Resource Management : Essential Perspectives**.

Canada : South - Western.

Ohio University (Online)

Certificate Degree in School Conflict Management

<http://disputeresolution.ohio.gov./schools/curriculumindex.htm>, January 6, 2010

Royal Roads University (Online)

Master of Conflict Analysis and Management

<http://www.royalroads.ca/program/conflict-analysis-and-management-ma>, January 6, 2010

Strewick, J. 2005. **An Introduction to Human Resource Management**. 2nd edition. Italy : Legoprint S.p.A.

The Johns Hopkins University (Online)

Master of International Public Policy

<http://www.sais-jhu.edu/academics/degrees/mipp/index.htm>, February 26, 2010

The University of Baltimore (Online)

Dual Degree Juris Doctor/Master of Science in Negotiations and Conflict Management

<http://www.ubalt.edu/template.cfm?page=233>, February 26, 2010

The University of Queensland (Online)

Master of Mediation and Conflict Resolution

http://www.uq.edu.au/study/program_list.html?action=view_all&acad_prog=5456&year=2009, February 26, 2010

University of Hawaii (Online)

Graduate Certificate in Conflict Resolution

http://www.peaceinstitute.hawaii.edu/pages/academic/PCR_cert.html, February 26, 2010

University of Innsbruck (Online)

Master Program in Peace, Development and International Conflict Management

<http://www.mci.edu/peacestudies/main.htm#curriculum140606>, February 26, 2010

University of South Australia (Online)

Master of Mediation and Conflict Resolution

<http://www.unisanet.unisa.edu.au/programs/program.asp?Program=MMNB&Year=2010&Plan=N/A08-MMNB>, February 26, 2010

ภาคผนวก

หลักสูตรสาขาการจัดการความขัดแย้งในต่างประเทศ

จากการสืบค้นข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตพบว่า มีมหาวิทยาลัย สถาบัน เพียงไม่กี่แห่งที่เปิดสอนหลักสูตรนี้ ในการวิเคราะห์ทิศทางของหลักสูตรเป็นการพิจารณาที่รายวิชา ที่ปรากฏอยู่ในหลักสูตร โดยจำแนกตามระดับการศึกษา ได้แก่ ระดับปริญญาและระดับประกาศนียบัตร

1. ระดับปริญญา

1.1 Alice Salomon Hochschule Berlin University of Applied Sciences

มหาวิทยาลัยแห่งนี้เปิดสอนหลักสูตรปริญญาโท สาขา Intercultural Conflict Management วิชาที่เปิดสอนในหลักสูตร อาทิ 1) International Human Rights Law, 2) Intercultural Communication และ 3) Conflict Management ซึ่งประกอบด้วย 3 หัวข้อ ได้แก่

3.1 Fundamental Notions and Concepts in Conflict Management, 3.2 The Art to Negotiate and Roles of Intervention, 3.3 Moving from Management to Transformation และ 4)

International Relations

ในหลักสูตรนี้ประกอบด้วย 9 Modules ที่เน้นการปฏิบัติการ (Workshops) และสร้างความสมดุลระหว่างทฤษฎีและทักษะเชิงปฏิบัติ

1.2 Johns Hopkins University, School for Advanced International Studies

เปิดสอนหลักสูตร 2 ปี ใน Conflict Management Program บริหารงานโดย Conflict Management Division ซึ่งสนับสนุนการวิจัย การสอน และการฝึกปฏิบัติในเรื่องความขัดแย้ง อำนาจ และการเจรจาต่อรอง

1.3 University of Innsbruck

มหาวิทยาลัยได้เปิดสอน Master Program in Peace, Development and International Conflict Management โครงสร้างของหลักสูตรแบ่งเป็น 4 Modular ได้แก่ 1) Introductory Course in Peace and Development Studies, 2) วิชาเลือก 3) การบรรยาย และ 4) สัมมนาหรือการวิจัย

1.4 Royal Roads University

มหาวิทยาลัยได้เปิดสอนในระดับ Master of Arts in Conflict Analysis and Management และมหาวิทยาลัยมีโปรแกรมความร่วมมือทางวิชาการกับประเทศไทยเปิดสอน Thai - Canadian Conflict Analysis and Management Program ในโปรแกรมนี้มีวัตถุประสงค์ให้ผู้เรียนได้ทฤษฎีและทักษะเชิงปฏิบัติในการกำหนด วิเคราะห์ และจัดการความขัดแย้งในบริบทระหว่างประเทศและระดับภายในประเทศ เพื่อให้โปรแกรมบรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว โปรแกรมจะเน้นการวิเคราะห์และจัดการความขัดแย้งโดยใช้แนวการศึกษาข้ามวัฒนธรรม เน้นความขัดแย้งของฝ่ายต่างๆ ระหว่างรัฐบาลภาคเอกชนและภาคประชาชน และใช้การศึกษาทางไกลผสมผสานกับการทำวิทยานิพนธ์

สำหรับวิชาที่เปิดสอนได้แก่ 1) Introduction to the Theory of Conflict Analysis, 2) The Legal Framework for Conflict Management, 3) Introduction to Conflict Management Processes, 4) Practicum in Conflict Analysis and Management Skills, 5) Designing Dispute Management Systems for Multicultural Environments, 6) Methods for Conflict Research and Analysis, 7) Issues in Conflict Analysis and Management และ 8) Analyzing and Managing Conflict Involving Political, Ethnic and Security Issues

1.5 University of Queensland

มหาวิทยาลัยเปิดหลักสูตร Master of Mediation and Conflict Resolution มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้และทักษะเชิงปฏิบัติในการจัดการความขัดแย้ง วิชาที่เปิดสอน ได้แก่ 1) Mediation, 2) Negotiation, 3) Family Mediation Placement, 4) Mediating and Negotiating Family Conflict, 5) Family Law for Mediators, 6) Advanced Family Mediation, 7) International Commercial Arbitration, 8) Dispute Management for Business, 9) Workplace Conflict Resolution, 10) Advanced Communication Skills, 11) Advanced Negotiation, 12) Advanced Mediation, 13) Conflict Coaching, 14) Resolving International Conflict, 15) Intercultural Conflict Resolution, 16) Environmental Conflict Resolution, 17) Conflict Resolution in Education, 18) Conflict

Resolution in Health, 19) Collaborative Practice, 20) Advanced Skill for Managing Conflict และ 21) Conflict Resolution Placement

1.6 Champlain College

สถาบันการศึกษาแห่งนี้เปิดสอนปริญญาโท “Mediation and Applied Conflict Studies Program” หลักสูตรเน้นทักษะและทฤษฎีของการโต้ตอบต่อความขัดแย้ง รวมถึงการเจรจาไกล่เกลี่ยโดยคนกลาง การวิเคราะห์ความขัดแย้ง การให้คำปรึกษาและการเจรจาต่อรอง วิชาที่เปิดสอน ได้แก่ 1) Negotiation, 2) Interpersonal Conflict, 3) Conflict Interventions Skills, 4) Principles of Conflict Analysis, 5) Fieldwork, 6) Research Methods for Mediators, 7) Advanced Practice และ 8) Legal Issues in Mediation

1.7 University of South Australia

มหาวิทยาลัยได้เปิดสอนในระดับปริญญาโท มีวิชาเรียน ได้แก่ 1) Mediation Theory and Practice, 2) Advanced Mediation Theory and Practice, 3) Communication and Conflict, 4) Community and Restorative Justice, 5) Conflict Theory, 6) Culture and Disputing, 7) Interpersonal Violence, 8) Specialization in Family, 9) Specialization in Workplace Relations และ 10) Specialization in International Relations

1.8 University of Hawaii

มหาวิทยาลัยได้เปิดสอนในสาขา Peace Studies โดยมีวิชาดังนี้ 1) Survey of Conflict Management, 2) Survey Peace and Conflict Studies, 3) Personal Peace : Stories of Hope, 4) Negotiation, 5) Aggression, War, and Peace, 6) Nonviolent Political Alternatives, 7) History of Peace Movements, 8) Gandhi, King, and Nonviolence, 9) Terrorism, 10) Mediation Skills, 11) Culture and Conflict Resolution, 12) International Law and Disputes, 13) Topic in Peace and Conflict Resolution, 14) Practicum and Internship, 15) Mediation : Theory and Practice, 16) Dispute Resolution System Design, 17) Conflict Management for Educators, 18) Topics : Conflict Theory และ 19) Conflict Resolution Practicum

1.9 University of Baltimore

มหาวิทยาลัยเปิดหลักสูตร Negotiations and Conflict Management วิชาที่เปิดสอนได้แก่ 1) Understanding and Assessing Conflict, 2) Approaches to Managing Conflict / Methods of Dispute Resolution, 3) Negotiations: Theory and Practice, 4) Mediation: Theory and Practice, 5) Arbitration: Theory and Practice, 6) Advanced Mediation Skills, 7) Organizational Conflict and Conflict Management Systems, 8) Ethnic and Cultural Factors of Conflict และ 9) Internship

1.10 Kennesaw State University

มหาวิทยาลัยได้เปิดสอนในสาขาการจัดการความขัดแย้ง โดยมีวิชาที่เปิดสอนได้แก่ 1) Foundations and Theories of Conflict Management, 2) Basic Mediation Training Clinic, 3)

Critical Knowledge and Skills of Conflict Management, 4) Advanced Conflict Management Skills Clinic, 5) Conflict Management System Design, 6) Study of a Specific Conflict Management Environment และ 7) The Practice of Conflict Management

2. ระดับปริญญาและระดับประกาศนียบัตร

2.1 California State University

มหาวิทยาลัยนำเสนอหลักสูตรปริญญาโทในสาขา Negotiation, Conflict Resolution and Peace Building Program ในหลักสูตรมุ่งศึกษาวิธีการ ทฤษฎี ผลงานวิจัย และหัวข้อที่ผู้เรียนสนใจ โปรแกรมประกอบด้วยหมวดวิชาบังคับที่ให้เลือกได้แก่ 1) Negotiation Area of Emphasis มีรายวิชาดังนี้ 1.1 Theories of Conflict, 1.2 Seminar: Research Design and Interpretation, 1.3 Communication and Conflict, 1.4 Negotiation Tactics, 1.5 Alternative Dispute Resolution Processes 2) Mediation Area of Emphasis มีรายวิชาดังนี้ 2.1 Theories of Conflict, 2.2 Seminar: Research Design and Interpretation, 2.3 Communication and Conflict, 2.4 Negotiation Tactics, 2.5 Mediation 3) Arbitration Area of Emphasis มีรายวิชาดังนี้ 3.1 Theories of Conflict, 3.2 Seminar : Research Design and Interpretation, 3.3 Communication and Conflict, 3.4 Negotiation Tactics และ 3.5 Arbitration

นอกจากนี้ยังมีหมวดวิชาเลือกที่สามารถเลือกเรียนวิชาต่างๆ ได้ดังนี้ 1) Internship in Conflict Resolution, 2) Online Dispute Resolution, 3) Divorce and Family Mediation, 4) Dispute Resolution Clinical Studies, 5) Labor Conflict, 6) Organizational Conflict, 7) Dispute Resolution for Sports, 8) International Conflict, 9) Seminar: Public Policy Conflict, 10) Seminar: Community Conflict, 11) Restorative Justice, 12) Collaborative Law, 13) Reducing School Violence through Conflict Resolution, 14) Intercultural Conflict Resolution, 15) Cross - Cultural Family Values and Behavior และ 16) Legal and Ethical Aspects of Counseling และมีหลักสูตรประกาศนียบัตร ซึ่งสามารถเลือกหมวดวิชาบังคับได้และเลือกวิชาเลือก

2.2 Fresno Pacific University

มหาวิทยาลัยเปิดสอน Academic Programs in Peacemaking and Conflict Studies ทั้งในระดับปริญญาโทและระดับประกาศนียบัตร หลักสูตรนี้มีจุดแข็งคือเน้นประสบการณ์เชิงปฏิบัติเชื่อมโยงกับกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎี หลักสูตรประกาศนียบัตรและหลักสูตรปริญญาโทมีวิชาที่เรียนร่วมกัน อาทิเช่น 1) Church Conflict and Peacemaking, 2) Mediation, 3) Restorative Justice, 4) School Conflict Resolution and Peacemaking, 5) Workplace Conflict Management and Peacemaking, 6) Administrative Leadership และ 7) Personalized Certificate in Peacemaking and Conflict Studies

3. ระดับประกาศนียบัตร

3.1 Cornell University

มหาวิทยาลัยแห่งนี้เปิดสอนหลักสูตรประกาศนียบัตร “Workplace Alternative Dispute Resolution and Conflict Management” หลักสูตรได้ถูกออกแบบเพื่อเน้นความชำนาญในการแก้ไขความขัดแย้งในสถานที่ทำงาน โดยมีวิชาบังคับ ได้แก่ 1) Ethic in Alternative Dispute Resolution, 2) Negotiation Strategies & Tactics in Alternative Dispute Resolution, 3) Employment Law Mediator Training และ 4) Employment Law Arbitrator Training

3.2 Ohio University

มีหลักสูตร School Conflict Management ในหลักสูตรเน้นแนวคิดและทักษะในการป้องกันจัดการ และแก้ไขความขัดแย้งโดยสันติวิธี ในหลักสูตรนี้มีเนื้อหาเกี่ยวกับ 1) Mediation Programs, 2) Peaceable Classrooms และ 3) Peaceable Schools / Classroom Management Tools

หลักสูตรสาขาการจัดการความขัดแย้งในไทย

สำหรับในประเทศไทยมีมหาวิทยาลัยและสถาบันไม่กี่แห่ง ที่เปิดสอนในสาขาการจัดการความขัดแย้ง อย่างไรก็ตามมีความเคลื่อนไหวที่สถาบันการศึกษาต่าง ๆ กำลังจะเปิดหลักสูตรนี้ นอกจากนี้ยังมีหน่วยงานที่จัดฝึกอบรมในเรื่องการจัดการความขัดแย้ง

1. ระดับปริญญา

1.1 สถาบันศาสนา วัฒนธรรมและสันติภาพ มหาวิทยาลัยพายัพ

มหาวิทยาลัยแห่งนี้เปิดสอนระดับปริญญาเอกในสาขาสันติภาพศึกษา (Peace Building) โดยเปิดสอนในเดือนกันยายน 2552 เป็นหลักสูตรที่มีความร่วมมือทางวิชาการกับมหาวิทยาลัยในประเทศอังกฤษ และสหรัฐอเมริกา เพื่อส่งนักศึกษาเข้าร่วมศึกษา สัมมนา และแลกเปลี่ยนความรู้

วัตถุประสงค์ของหลักสูตรเป็นการพัฒนาแนวทางซึ่งเชื่อมโยงระหว่างทฤษฎีและการปฏิบัติในการเสริมสร้างสันติภาพ วิชาที่เปิดสอน ได้แก่ 1) Overview of Peace Studies, 2) Cultural Dimensions of Peacebuilding, 3) Meaning and History of Religiousness, 4) Peacebuilding as a Philosophical Enterprise, 5) Dialogue and Peacebuilding, 6) Directed Readings on Peace Studies, 7) Directed Readings on Relationship between “Religiousness and Peace” และ 8) Field Study of a Specific Conflict

1.2 คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ได้เปิดสอนระดับปริญญาโทในสาขาการจัดการความขัดแย้ง โดยเปิดสอนในวิชาต่อไปนี้ 1) ทฤษฎีการวิเคราะห์ความขัดแย้ง 2) กระบวนการจัดการความขัดแย้ง 3) ปฏิบัติการวิเคราะห์และจัดการความขัดแย้ง 4) กฎหมายเพื่อจัดการความขัดแย้ง 5)

สิทธิมนุษยชนกับความขัดแย้ง 6) การจัดการความขัดแย้งในบริบททางการเมือง 7) นโยบายสาธารณะกับความขัดแย้ง 8) สันติภาพศึกษา 9) การจัดการความขัดแย้งเชิงเศรษฐกิจ 10) การจัดการความขัดแย้งทางทรัพยากรธรรมชาติ 11) การจัดการความขัดแย้งในชุมชน 12) การวิเคราะห์และจัดการความขัดแย้งในมิติทางวัฒนธรรม 13) กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน 14) จิตวิทยากับการจัดการความขัดแย้ง 15) เทคนิคในการเจรจาต่อรองและไกล่เกลี่ย 16) การติดต่อสื่อสารกับการจัดการความขัดแย้ง และ 17) การจัดการความขัดแย้งในองค์กร

ทั้งนี้วัตถุประสงค์ที่สำคัญของหลักสูตรเน้นให้ผู้ศึกษามีความรู้และทักษะในการจัดการความขัดแย้ง นอกจากนี้ในภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ ได้เปิดสอนวิชาการจัดการความขัดแย้งในระดับปริญญาตรี

1.3 มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

สถาบันสันติศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ ได้เปิดหลักสูตรปริญญาโทสาขาความขัดแย้งและสันติศึกษา เน้นการศึกษาระดับทฤษฎีและภาคปฏิบัติ เพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งโดยสันติวิธีและเสริมสร้างสันติภาพ

วัตถุประสงค์ของหลักสูตรเพื่อพัฒนาบุคลากรและองค์ความรู้ อันจะนำไปสู่การจัดการความขัดแย้งต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีโครงสร้างของหลักสูตรเน้นความรู้ ความเข้าใจในภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ

นอกจากนี้ภาควิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ได้เปิดสอนวิชาการจัดการความขัดแย้งและการมีส่วนร่วมของประชาชน

1.4 มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์

สถาบันการศึกษาแห่งนี้ ได้เปิดสอนปริญญาโทสาขาการจัดการความขัดแย้งแบบบูรณาการ วิชาที่เปิดสอนเป็นวิชาบังคับได้แก่ 1) ทฤษฎีเกี่ยวกับความขัดแย้ง 2) กฎหมายและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ 3) จิตวิทยาสังคมเพื่อจัดการความขัดแย้ง 4) ทฤษฎีการสื่อสารกับความขัดแย้ง 5) การปฏิบัติการวิเคราะห์และออกแบบการจัดการความขัดแย้ง และ 6) สัมมนาการจัดการความขัดแย้งเชิงประยุกต์

2. หลักสูตรฝึกอบรมและรายวิชา

2.1 มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ศูนย์บริการวิชาการ มหาวิทยาลัยขอนแก่นจัดฝึกอบรมในหลักสูตรการเจรจาต่อรองและการจัดการความขัดแย้งในองค์กร

วัตถุประสงค์ของหลักสูตรฝึกอบรม เพื่อให้ผู้เข้าอบรมมีความรู้ความเข้าใจในประเด็นต่อไปนี้ 1) สาเหตุและประเภทของความขัดแย้ง 2) วิเคราะห์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 3) กระบวนการเจรจาต่อรอง และ 4) ฝึกทักษะของการเจรจาต่อรองในการจัดการความขัดแย้ง

2.2 มหาวิทยาลัยศรีปทุม

มหาวิทยาลัยศรีปทุมได้เปิดสอนวิชาการเจรจาต่อรองและการจัดการความขัดแย้ง ในหลักสูตร

ปริญญาโทสาขาการจัดการ

2.3 สำนักสันติวิธีและธรรมาภิบาล สถาบันพระปกเกล้า

สำนักสันติวิธีและธรรมาภิบาล สถาบันพระปกเกล้าจัดอบรมในหลักสูตรประกาศนียบัตรแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการจัดการความขัดแย้งด้านนโยบายสาธารณะโดยสันติวิธีโดยมีวัตถุประสงค์ของหลักสูตรให้ผู้อบรมมีความรู้ความเข้าใจในประเด็นต่อไปนี้ 1) ความหมายและความสำคัญของการจัดการความขัดแย้งโดยสันติวิธีในเรื่องนโยบายสาธารณะ และสามารถสังเกตเห็นถึงประโยชน์ของการจัดการความขัดแย้งโดยสันติวิธีเมื่อเปรียบเทียบกับวิธีการจัดการความขัดแย้งด้วยวิธีอื่น 2) การส่งเสริมการจัดการความขัดแย้งโดยสันติวิธีเรื่องนโยบายสาธารณะ และสามารถกำหนดปัจจัยเงื่อนไขแห่งความสำเร็จที่จำเป็นสำหรับสันติวิธีในบริบทของสังคมไทย 3) การส่งเสริมประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมและสามารถกำหนดกรอบของกระบวนการตัดสินใจแบบมีส่วนร่วมให้สอดคล้องกับค่านิยม หลักการ รูปแบบ และกระบวนการประชาธิปไตยอย่างแท้จริง และ 4) การพัฒนาคุณสมบัติส่วนบุคคลในการส่งเสริมการจัดการความขัดแย้งโดยสันติวิธีเรื่องนโยบายสาธารณะและสามารถกำหนดแนวทางการพัฒนากรอบความคิดและบุคลิกภาพส่วนตนให้สอดคล้องกับหลักการ “สันติวิธี”

เนื้อหาของหลักสูตรประกอบด้วย 5 วิชา คือ 1) ความหมายและความสำคัญของการจัดการความขัดแย้ง 2) ความเข้าใจเบื้องต้นเกี่ยวกับสันติวิธีและธรรมชาติของความขัดแย้งในสังคมไทย 3) ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม 4) กระบวนการตัดสินใจแบบมีส่วนร่วม และ 5) การพัฒนาคุณสมบัติส่วนบุคคลสำหรับการจัดการความขัดแย้งโดยสันติวิธี